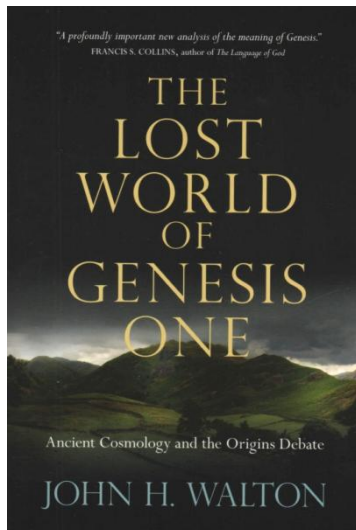

Recenze knihy Dr. Waltona - Ztracený svět Genesis 1

(J. H. Walton, *The Lost World of Genesis One*, InterVarsity Press, 2009)

Pavel Škoda 7/2013

Je skutečností, že ty nejpozoruhodnější a nejgeniálnější objevy mají často velmi jednoduchou podstatu. A to do té míry, že ostatní s údivem říkají: "jak je možné, že nás něco takového nenapadlo již dávno?". Po seznámení se s interpretací první kapitoly knihy Genesis od Dr. Waltona se mě zmocňuje velmi podobný dojem. A nejsem sám! Například D. A. Young o této knize napsal: "*Každý teolog, každý pastor, každý křesťanský přírodovědec... musí okamžitě odložit veškerý svůj materiál ke čtení a okamžitě začít absorbovat obsah knihy J. Waltona... On doslova odmrštil všechny marné pokusy doložit z první kapitoly bible moderní vědu.*" Velmi pochvalně se o knize vyjadřuje také jeden z nejznámějších křesťanských vědců současnosti, prof. F. S.

Collins, vedoucí projektu sekvencování lidského genomu: "*Tato kniha prezentuje novou hluboce významnou analýzu obsahu Genesis...*". Chtěl bych se v této recenzi proto pokusit ve značné stručnosti nastínit podstatu, na které je výklad Dr. Waltona založen.

Dr. Walton jako profesor Starého zákona, nejprve upozorňuje na základní problém všech překladatelů z cizích a velmi starých jazyků - totiž, že nestačí pouze nalézt adekvátní synonyma v naší řeči, ale že je třeba také důsledně pochopit celý kulturní svět původního pisatele a jeho posluchačů. A to do té míry, aby byl překladatel schopen nejen z tohoto jazyka překládat, ale v tomto jazyku také i myslet. Je proto třeba nejprve co nejlépe pochopit "kosmologii" Izraele i starověkých národů Blízkého východu a tím získat alespoň částečný vhled do myšlení, které bylo typické pro celý tehdejší svět. Na základě takového studia pak Dr. Walton dochází k přesvědčení, že poselství první knihy Genesis není založeno na komunikování "vědeckých" poznatků o hmotném původu světa starověkému Izraelskému národu Hospodinem. Bůh sice v první kapitole Písma sděluje nadčasové poselství, ale toto poselství je jednak uzavřeno ve formě odpovídající tehdejší obecně akceptované kosmologii a jednak se netýká popisu vzniku materiální podstaty světa, ale jeho jednotlivých funkčních aspektů. Autor samozřejmě nezpochybňuje, že náš materiální svět stvořil Bůh, ale ukazuje, že toto není obsahem první kapitoly Genesis. Ta naopak popisuje, jak se námi pozorovaný hmotný svět stal Božím působením funkční a připravený pro člověka. Bůh je zde představen jako ten, kdo z chaosu a neuspořádanosti dává vzniknout plně funkčnímu řádu.

Jaké má pro svá tvrzení autor konkrétní důvody?

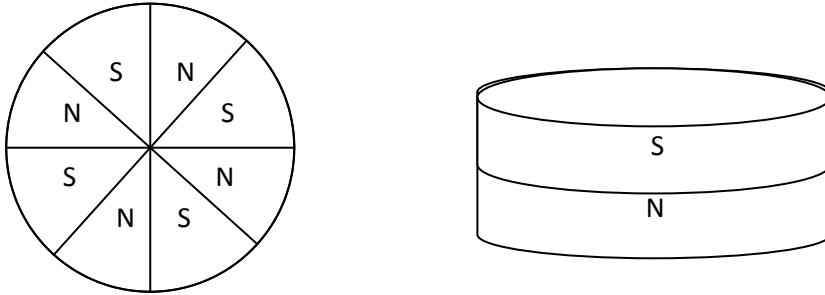
- V hebrejštině výraz "*na počátku*" obvykle uvozuje časový úsek a ne okamžik v čase. V Gn 1,1 tedy označuje periodu sedmi dní a nikoli okamžik v čase před tím, než začaly popisované události.
- Analýzou výskytu hebrejského výrazu "*bara*" ("*stvořil*") ve SZ (cca 50x) prokazuje, že se "*nevyskytuje žádný jednoznačný případ, kdy by bylo nezbytné toto sloveso překládat z perspektivy stvoření hmoty, i když řada výskytů je víceznačná. Naopak, značné procento kontextu, v němž se sloveso vyskytuje, vyžaduje, abychom mu rozuměli ve funkčním významu*". Boží tvoření o němž se v Gn 1 píše je proto nutno chápat jako pojmenovávání, oddělování a ustanovování funkčností a rolí. První verš lze tedy vykládat následovně: "*V počátečním období sedmi dnů Bůh uvedl ve funkčnost vše na nebi i na zemi*".
- Lingvistickým rozbořem hebrejského výrazu "*tohu*" (ČEP překládá "*pustý*") z Gn 1,2 dokládá, že toto slovo nemá souvislost s materiální neexistencí, ale vyjadřuje absenci funkčnosti. Upozorňuje také, že ve starověku funkčnost obecně nebyla výsledkem vlastností materiálu, ale vyplývala z existence účelu. A účel zde dává, či jím přímo je, sám Bůh.
- Opakovaná formule "*viděl, že je to dobré*" má význam "*správně fungující*".
- První den Bůh nazývá světlo dnem (v. 5). Jedná se o metonymii, a tedy je zde třeba chápat "světlo" jako "období světla" tj. den. Oddělení světla od tmy (v. 4), pak logicky neznamena materiální rozdíl mezi světlem a tmou, ale funkční rozdíl, tj. střídání časových úseků dne a noci vyznačujících se světlem a tmou. Když tedy ve v. 3 čteme, že Bůh stvořil světlo, znamená to opět logicky (neignorujeme-li verše 4 a 5), že vlastně tvoří čas! Objektem Božího stvoření první den tedy není světlo ve své materiální podstatě, ale vytvoření nové funkčnosti - času .
- Druhý den Bůh tvoří klenbu, která byla v kosmologii starověkých národů chápána jako pevná polokulovitá struktura rozpínající se nad plochou zemí. Taková klenba zadržuje vodu, která je nad ní a z níž také občas skrze otvory uniká a tak na zem prší. Protože je vědecky dokázáno, že nic takového neexistuje, je zřejmé, že cílem není podat popis hmotné reality, ale funkčnosti - konkrétně deště a v důsledku klimatu a počasí vůbec. Déšť a roční cykly měly pro starověké národy vázané na zemědělství životně důležitý význam.
- Třetí den Bůh nechává vzniknout půdě a z půdy rostlinám. Jedná se zde ne o tvoření, ale o oddělování (souše a moří) a o ustanovení funkčnosti (půda pak slouží ke vzniku rostlin). Správná funkce půdy dávající zemědělské plodiny jsou spolu s deštěm (2. den) a časovými cykly (1. den) třetí nejdůležitější komponentou pro zabezpečení života člověka.
- Čtvrtý den opět nenacházíme zmínky o materiální podstatě tvořeného, ale spíše o ustanovení funkce zmíněných prvků (Slunce, Měsíce a hvězd) - jsou na znamení časů dnů a let. Jednoznačná návaznost je zde na první den, kdy je ustanoven čas.
- Pátý den přicházejí na scénu ptáci a mořská zvířata, která si opět nesou svoji funkčnost - plodit, množit se a naplnit prostor pod klenbou a moře. Poprvé od v. 1 je

zde také opět použito sloveso "*bara*" s cílem ukázat, že i moře s jeho netvory, které byly ve starověku vnímány jako hrozba pro řád běhu světa, jsou Hospodinovým stvořeným dílem, mají svůj účel a jsou pod Hospodinovou kontrolou a není tak důvod se jich obávat.

- Šestý den, podobně jako v den pátý, se hovoří o tom, že i pozemská zvířata mají v existujícím světě svoji funkci, kterou je množit se a naplnit zemi. Podobnou funkci dostává také člověk, ale nejen tuto jedinou. Jeho další funkce spočívají v tom, aby si podrobil stvoření a vládl nad ním, aby vzhledem k Bohu byl jeho obrazem a vzhledem k druhým lidem, aby měl funkci muže a ženy.
- Stvoření Adama z prachu země: hmota (prach) měla ve starověku archetypální význam. Adama nelze chápat jako prototyp, ale jako archetyp. Prototyp je vytvořen jinak než další následovníci, kteří již vychází z prototypu. Archetyp naopak slouží jako reprezentant všech ostatních a tedy ti ostatní se svojí podstatou ani vznikem od archetypu nijak neliší. Stvoření Adama z prachu země tedy nepopisuje výjimečné stvoření prvního člověka, ale podstatu každého člověka, který kdy na zemi žil či žije. Prach zde tedy neodkazuje na hmotný prvek, ale jedná se o popis lidské smrtelnosti a omezenosti - je to tedy opět popis funkční a nikoli materiální.
- Sedmý den hovoří o Božím odpočinku. Ve starověku božstva odpočívala v chrámech, a proto sedmý den stvoření hovoří o ustanovení Hospodinova chrámu, kterým je celý nově uspořádaný svět. Odpočinek božstva v chrámu nastával ve starověkém chápání po té, co došlo k vyřešení nějaké krize nebo když bylo dosaženo stability a věci byly "uspořádány". Takový odpočinek však neznamenal nečinnost či spánek božstva, ale skutečnost jeho aktivní vlády, tedy kontrolu nade vším děním kolem. Takto je třeba chápat i Boží odpočinutí od sedmého dne dále a jeho vztah ke stvořenému světu (v Genesis se tedy v žádném případě nejedná o deismus).
- Je třeba si také uvědomovat rozdíl mezi stavbou chrámu a stvořením chrámu. Chrámy se stavěly řadu let, ale chrám byl vytvořen, tj. začal být funkční, až poté, co došlo k jeho vysvěcení či inauguraci. Dokud Bůh v chrámě nepřebývá a kněží mu neslouží, tak chrám není funkční i když celá budova stojí, je plně vybavena vším potřebným a kněží jsou připraveni. Podobně se náš svět stal funkčním Božím chrámem až po sedmi stvořitelských dnech, které popisují nikoli stvoření jeho hmotné podstaty, ale jeho inauguraci, tj. ustanovení funkčnosti. Genesis 1 je tak mimo jiné vhodné chápat i jako liturgický text.

Dr. Walton ve své knize také hovoří o dvou modelech vztahů mezi vědecky popsatelnou sférou (týká se výhradně hmoty) a sférou nadpřirozenou či metafyzickou (není vědecky poznatelná). Zde Dr. Walton navrhuje model "koláče" (pie model), kde se střídají skutečnosti vědecky poznatelné (N - natural) a nadpřirozené (S - supernatural). Správně ukazuje, že s rozvojem vědeckého poznání v takovém modelu stále ubývá S kousků koláče a přibývá N kousků až je dokonce i možné, že nakonec nezůstane žádný S kousek. Model "koláče" tak funguje na principu Boha mezer (God of gaps), který je součástí mnoha běžně rozšířených

výkladů Genseis 1. Dr. Walton proto nabízí takzvaný model "dortu" (cake model). Představme si dort, který je horizontálně rozkrojen - spodní část představuje sféru N a horní sféru S. Obě sféry tedy existují spolu zároveň, ale neprolínají se, a tedy spolu ani nemohou vzájemně kolidovat či popírat jedna druhou. Zpráva z Genesis 1 patří podle autora do S oblasti a nikoli do N oblasti, kam byla vždy zařazována.

Z knihy není nicméně zcela zřetelné, jak Dr. Walton přesně chápe vztah mezi materiální fází stvoření a doslovnými sedmi stvořitelstvími dny, které popisují nastavení funkcí pro celé stvoření (inaugurace Božího chrámu). Z některých míst se zdá, že je vidí v časové souslednosti. Jak by ale mohl materiální svět existovat bez Boha a bez funkcionalit, které budou ustanoveny až po nespecifikované dlouhé době "materiální fáze tvoření" (viz například, počasí, čas, potrava atd.)? Zdá se proto, že je lepší chápat inauguraci sedmi dnů z Genesis 1 jako do jisté míry abstraktní, tedy historicky a časově nezařaditelný proces (byť pro liturgické účely podaný jako sedm doslovných dní), který zastřešuje celou dobu existence světa včetně doby, kdy ještě člověk nebyl uzpůsoben k Božímu obrazu. Takové pojetí je zdá se logicky konzistentnější a vrcholí v Božím rozhodnutí udělit člověku plnou funkčnost správce nad svým stvořením. Také lépe odpovídá biblické víře v Boží neustálou angažovanost ve světě (ať ji již chápeme jakkoli).

Celá kniha samozřejmě neodpovídá na všechny otázky, které nás vzhledem k tématu napadají. Nejedná se však o odbornou teologickou publikaci, ale o knihu srozumitelnou běžnému člověku. Navíc její obsah je omezen pouze na první kapitolu Genesis a autor tedy nediskutuje Genesis 2 ani další kapitoly. Jistě by tedy bylo přínosné dále teologicky celý koncept rozvíjet. Jak jsem však psal již v úvodu, jedná se o logický, srozumitelný výklad, který souzní s kontextem jak Písma, tak dochovaných textů starověkých národů na blízkém východě. Zdá se, že cílem Dr. Waltona je především seznámit se svým výkladem co nejvíce posluchačů a tak iniciovat diskuzi nad tématem z nové perspektivy.

Prezentovaný výklad je přínosný zejména v tom, že je plně v souladu s teologickou výpovědí o počátcích, jak ji židé i křesťané vždy chápali, a zároveň odbourává nutnost doslovně-materialistického výkladu a tím i poněkud nešťastnou potřebu křesťanů několika posledních staletí "bojovat" s vědou a "ohýbat" buď výpověď Genesis nebo závěry vědeckého zkoumání tak, aby spolu "souzněly". Toto úsilí dovést za každou cenu do souladu vědu a výpověď Gn 1 se při akceptování výkladu Dr. Waltona jeví jako zbytečné a mýjící se cílem.

Autor knihy nepodporuje jednoznačně teorii evolučního stvoření, ale také ji nevylučuje. Teistickou teorii počátků založenou na evoluční teorii však vnímá jako velmi pravděpodobnou vzhledem k aktuálnímu vědeckému poznání světa a nevidí žádný rozpor mezi ní a jeho výkladem sedmi stvořitelských dní za předpokladu, že je zároveň také uchován koncept Boha, jehož aktivita udržuje svět světem, tj. Boha který stále vládne ve svém chrámu, kterým je náš svět.

**JUST WHEN YOU THOUGHT THERE WAS NOTHING NEW TO
BE SAID ABOUT THE OPENING CHAPTER OF GENESIS AND SCIENCE,
THE LOST WORLD OF GENESIS ONE COMES ALONG!**

Here is a book that calls out to be read and discussed—widely and thoughtfully—by serious-minded Christians, inquiring scientists, high school science teachers and students. Those entrenched on either side of the creation/evolution debate owe it to themselves and others to read and consider carefully John Walton's evidence, arguments, insights and remarkable conclusions.

"Walton's cosmic temple inauguration view of Genesis 1 is a landmark study. . . . His view that the seven days refers to the inauguration of the cosmos as a functioning temple where God takes up his residence as his headquarters from which he runs the world merits reflection by all who love the God of Abraham."

Bruce K. Waltke, Reformed Theological Seminary, author of *Genesis: A Commentary*

"Every theologian, every pastor, every Christian in the natural sciences . . . must put aside all other reading material this minute and immediately begin to absorb the contents of John Walton's The Lost World of Genesis One. . . . He has blown away all the futile attempts to elicit modern science from the first chapter of the Bible."

Davis A. Young, Calvin College, coauthor of *The Bible, Rocks and Time*

"This book presents a profoundly important new analysis of the meaning of Genesis. . . . John Walton argues convincingly that Genesis was intended to describe the creation of the functions of the cosmos, not its material nature. In the process, he elevates Scripture to a new level of respectful understanding, and eliminates any conflict between scientific and scriptural descriptions of origins."

Francis S. Collins, head of the Human Genome Project and author of *The Language of God*

"John Walton offers a compelling and persuasive interpretation of Genesis, one that challenges those who take it as an account of material origins. His excellent book is must-reading for all who are interested in the origins debate."

Tremper Longman III, Westmont College, author of *How to Read Genesis*

John H. Walton is professor of Old Testament at Wheaton College. He has written many books on the Old Testament and its ancient Near Eastern background, including a commentary on Genesis, *Ancient Israelite Literature in Its Cultural Context* and (as coauthor) *The IVP Bible Background Commentary: Old Testament*.

Kritika teorie J. Waltona od W. L. Craiga

Defenders 2 podcasts: Creation and Evolution, parts 7 - 10

<http://www.reasonablefaith.org/defenders-2-podcast/s9>

1) Chybná terminologie dr. Waltona

Craig tvrdí, že podle Aristotela existují čtyři druhy příčin stvoření, které jsou vždy nezbytně všechny přítomné:

1. Hmota z níž je svět stvořen (material cause) př. Dřevo z níž je židle vyrobena
2. Příčina uspořádání hmoty (efficient cause) př. Truhlář, který vyrobil židli ze dřeva
3. Informace či vzorec, který je ve stvořeném obsažen (formal cause) př. design židle
4. Účel k němuž je něco určeno (final cause) př. účelem židle je sloužit k sezení

Walton vytváří nepravdivou dichotomii, protože rozlišuje pouze "materiální stvoření" a "funkční stvoření". Waltonovo "materiální stvoření" však odpovídá Aristotelově "efficient cause" a ne "material cause". Problém je, že "efficient cause" nelze z Gn 1 eliminovat, protože Bůh zde nejen stanovuje účel stvořených věcí, ale také zde přímo tvoří fyzický svět (souš, klenbu, ptáky atd.).

2) Stvořitelské mýty blízkého východu vždy obsahují také "efficient cause" a ne pouze ustanovení funkčnosti, jak tvrdí Walton

3) Waltonova teorie tvrdí, že vše včetně zvířat i člověka zde nějak existovalo miliony let před sedmi dny v nichž jim později byla přidělena funkce a díky nimž se ze země stal Boží chrám. To by znamenalo, že zde před Gn 1 existoval svět bez účelu a bez Boží vlády. Takové tvrzení je dle Craiga nesmyslné.

4) Výraz "*bara*" zahrnuje nebesa, zemi, mořské tvory a člověka, nebeský zástup atd. a proto ho nelze omezit pouze na funkční stvoření. Jenoznačně obsahuje dle Craiga také "efficient cause" (s jedinou výjimkou, kterou je Izraelský národ).

5) Gn 1,1 nemůže být nadpisem či shrnutím celé kapitoly, ale jedná se o popis stvoření předcházející všemu, o čem se píše v dalších verších. Craig zde odkazuje na výklad Gn 1 od Dr. Westermanna. Proto nelze Gn 1 omezit pouze na funkční stvoření.

6) Walton se dopuští konkordismu (vkládá do textu myšlenky ze současné vědy), když tvrdí, že klenbu ve starověku pokládali za pevnou kupoli, což je z pohledu současné vědy nesmysl, a proto je nutné vykládat stvoření klenby jako pouze funkční a nezahrnovat jej do materiálního stvoření. Paradoxní je, že právě konkordismus Walton ve své knize obecně odmítá.

7) Walton považuje dny 1-3 za ustanovení funkcí (functions) a dny 4-6 za ustanovení objektů či procesů nesoucích funkce (functionaries). Podle Craiga je tato interpretace zejména vzhledem ke 4. dni nejsilnější stránkou Waltonovy teorie. Nicméně i zde nevidí žádný důvod, proč by součástí nemělo být i stvoření materiální.

8) Craig nevidí žádnou oporu v textu Gn 1 pro Waltonův závěr, že sedm dní stvoření odpovídá inauguraci chrámu a že tedy cílem stvoření je Boží vláda v chrámu, kterým je naše země, a nikoli sobotní odpočinek. Toto Waltonovo tvrzení předpokládá čistě funkční stvoření (tj. absenci práce při tvorbě hmotného světa), což je na základě předchozích bodů zpochybnitelný předpoklad. 7 dní stvoření vidí Craig jako pravděpodobnější paralelu k jiným sedmidenním zvykům starověku a jako číslovku dokonalosti a ne jako primární paralelu k sedmidenní inauguraci Šalamounova chrámu.

Závěr: Craig vidí Gn 1 jako materiální i funkční stvoření zároveň a z výše uvedených důvodů nevidí Waltonovu teorii výhradně funkčního stvoření jako udržitelnou.